

UZIMANJE DOBITI ENERGETSKIM TVRTKAMA JEDNA JE OD NAJLOŠIJIH ODLUKA VLADE

'Na pragu mogućeg izlaska iz recesije, kada većina pokazatelja prijeti daljnjim potonućem gospodarstva, donositi odluku kojom se dodatno oporezuje energetski sektor, jedini da tako kažem 'živi' dio javnog sektora, je ne samo politički, nego i ekonomski neodgovorno', smatra Jasminko UMIĆEVIĆ, dipl. iur., konzultant za energetski sektor u ovom dijelu Europe (i šire) te direktor konzultantske tvrtke Oil and Gas Consulting. Kao vrstan poznavatelj energetskog sektora, a posebice nafte i plina, kirurški precizno secira tržišnu poziciju INA-e i posljedice velikog kašnjenja u modernizaciji rafinerija koje su dovele do velikog pada tržišnog udjela. 'Bojim se da MOL trenutačno, a ni dugoročno, neće biti fokusiran na modernizaciju Rafinerije Sisak. Vlada je dužna inzistirati na konačnom započinjanju ozbiljne modernizacije Rafinerije Sisak. Isto tako, potrebno je analizirati i razloge iz kojih je ta rafinerija i dovedena u situaciju u kojoj se nalazi te utvrditi i odgovornost, barem moralnu, onih koji su je u tu poziciju doveli', konstatira on. Isto tako, govori i o izdvajanju plinskog poslovanja iz INA-e, trgovini plinom i pojavi novog opskrbljivača koji će konkurirati Prirodnom plinu, ali i otvoreno progovara o gradnji magistralnih plinovoda, potencijalima plinifikacije Dalmacije te o svojim političkim ambicijama koje želi ostvariti kao savjetnik za energetiku predsjednika HSLS-a.

Jasminko UMIĆEVIĆ, dipl. iur.

Oil and Gas Consulting d.o.o., Zagreb

Rođen je 22. srpnja 1959. godine u Virovitici. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1984, a dvije godine kasnije položio je pravosudni ispit. U INA Commercu zaposlio se kao tajnik 1988, a 1989. - 1991. godine bio je pomoćnik glavnog direktora za opće, kadrovske i pravne poslove. U razdoblju 1991. - 1997. godine bio je direktor INA Hungary u Budimpešti, a 1997. i 1998. rukovodio je Sektorom trgovine na veliko u INA-i u Zagrebu. U razdoblju 1998. - 2000. godine bio je zamjenik generalnog direktora INA-e i ujedno izvršni direktor za rafinerijsku preradu nafte i trgovinu. Godine 2000. kreće u privatne vode i osniva konzultantsku tvrtku OG Consulting u Zagrebu. U razdoblju 2001. - 2003. godine bio je direktor predstavništva te tvrtke u Mađarskoj, a od 2003. do danas, uz zagrebačku podružnicu, je direktor i Oil and Gas Consulting International u Londonu u Velikoj Britaniji.

Poštovani gosp. Umićević, za početak našeg razgovora nam ukratko recite čime se trenutačno bavite?

Trenutačno sam angažiran na projektima u Rusiji, Kazahstanu i Turskoj. Radi se uglavnom o restrukturiranju biznisa i objedinjavanju poslovanja nekih privatnih naftnih kompanija nakon akvizicija. Zbog prirode posla i potpisanih ugovora ne mogu u javnost iznositi detalje.

Kako ocjenjujete trenutačno stanje u INA-i s aspekta visoke zaduženosti, nedovršenih investicija i gubitka tržišta?

Prema recentnim rezultatima poslovanja, INA dobro posluje. Ostvarila je gotovo 1 milijardu kuna dobiti u prvom kvartalu. To je prvenstveno rezultat poslovanja u Siriji te povećane proizvodnje plina u Sjevernom Jadranu. Što se tiče zaduženosti, INA nije pretjerano zadužena i u tome ne vidim problem, već je problem gubitak tržišta te gotovo desetgodišnje zakašnjenje u dovršavanju modernizacije rafinerija

u Rijeci i u Sisku. Prva faza modernizacije riječke rafinerije je konačno završena, a dovršetak druge faze očekuje se do kraja 2014. godine, kada će ona biti jedna od najmodernijih rafinerija u Mediteranu. Na žalost, s modernizacijom Rafinerije Sisak se zastalo te, osim nekih ekoloških unaprjeđenja, na primjer, izgradnje Claus-postrojenja za odsumporavanje, gotovo ništa drugo nije napravljeno.

Što je dovelo do takvog stanja i u kojoj je to mjeri rezultat MOL-ovog utjecaja, a koliko politike, korupcije i ignorancije vladajućih?

To je rezultat prvenstveno lošeg vođenja INA-e u posljednjih desetak godina. U tom periodu INA-u su, na žalost, vodili nestručni, od strane politike imenovani ljudi, posebno u području rafinerija i veleprodaje. To je pravi razlog. MOL s tim nema veze.

Možete li ocijeniti trenutačnu tržišnu poziciju INA-e u regiji s obzirom na Petrol, MOL, OMV, NIS i Optima Grupu?

Iz razloga koje sam naveo u prethodnom odgovoru, dakle nedovršetka rekonstrukcije rafinerija na vrijeme, i Rafinerije Rijeka i Rafinerije Sisak, INA je značajno oslabila svoju tržišnu poziciju u Hrvatskoj, ali i u regiji. U Hrvatskoj je izgubila preko 30% tržišnog udjela u veleprodaji, a u maloprodaji oko 20%. Kod maloprodaje treba naglasiti da su većina njezinih benzinskih postaja zastarjele i ne odgovaraju današnjim potrebama potrošača. OMV-ove, Petrolove, ali i Tifonove benzinske postaje znatno su kvalitetnije i modernije od njezinih pa je i to razlog gubitka tržišnog udjela. Što se tiče regije, možda je bosanskohercegovačko tržište najbolji pokazatelj lošeg vođenja INA-e u posljednjih desetak godina.

Kao što je poznato, rafinerija u Bosanskom Brodu bila je do unatrag tri godine manje-više izvan pogona i INA je bila najveći dobavljač na bosanskohercegovačkom tržištu na koje je izvozila preko 500 000 t godišnje i to uglavnom iz proizvodnje u Rafineriji Sisak, ali znatne količine stizale su iz Rafinerije Rijeka putem terminala u Luci Ploče. Međutim, izostanak modernizacije Rafinerije Sisak učinio je ruskim investitorima ulaganje u rafineriju Bosanski Brod atraktivnim, tako da je ruska državna kompanija Zarubežneft u relativno kratkom roku provela djelomičnu modernizaciju rafinerije u Bosanskom Brodu i počela s opskrbom bosanskohercegovačkog tržišta te je tako INA-i preuzela znatan dio tržišnog udjela, a što će imati za posljedicu daljnju upitnost isplativosti ulaganja u modernizaciju rafinerije u Sisku.

Što se tiče Srbije, koja je od 1. siječnja 2011. otvorila tržište za uvoz naftnih derivata, prema informacijama kojima raspolazem, INA tu priliku nije iskoristila te izvozi minorne količine naftnih derivata na to tržište.

MOL je u više navrata najavio reviziju programa modernizacije Rafinerije Sisak, a radovi u njoj stagniraju. Treba li Hrvatskoj rafinerija u Sisku i zašto?

Naravno da Hrvatskoj treba Rafinerija Sisak, i to modernizirana, da može proizvoditi naftne derivate najbolje europske kvalitete. Međutim, bojim se da vrijeme ne radi u korist sisačke rafinerije. Izgleda da Zarubežneft definitivno namjerava u kratkom roku modernizirati rafineriju u Bosanskom Brodu, NIS je

već dobrano započeo s rekonstrukcijom i modernizacijom rafinerije u Pančevu, a i MOL najavljuje tzv. upgrade, odnosno povećanje i proširenje preradbenih kapaciteta u svojoj najvećoj rafineriji Duna u Százhalombatti te također namjerava u potpunosti modernizirati rafineriju u Mantovi. Bojim se da MOL trenutno, a ni dugoročno, neće biti fokusiran na modernizaciju Rafinerije Sisak jer to iziskuje minimalnu investiciju od 500 milijuna dolara, a tržišne okolnosti, poglavito revitalizacija rafinerije Bosanski Brod i gubitak veleprodaje na tržištu u Hrvatskoj, ne idu u prilog zahtjevu hrvatske strane za modernizacijom sisačke rafinerije.

Međutim, Vlada zajedno s mirovinskim fondovima još uvijek drži skoro 49% dionica INA-e, a i uzevši u obzir njenu zadaću da štiti potrebe energetske sigurnosti države, dužna je inzistirati na konačnom započinjanju ozbiljne modernizacije Rafinerije Sisak. Isto tako, potrebno je analizirati i razloge iz kojih je Rafinerija Sisak dovedena u situaciju u kojoj se nalazi te utvrditi i odgovornost, barem moralnu, onih koji su je u tu poziciju doveli.

Sudeći prema razvoju događaja u proteklih 6 - 7 mjeseci MOL se u INA-i iz 'strateškog partnera' otvoreno pretvorio u strateškog neprijatelja. Predsjednik Nadzornog odbora tvrtke, Davor ŠTERN, dipl. ing. je nedavno konstatirao da je MOL svojom namjerom preuzimanja ozbiljno ugrožava. Slažete li se s time?

Ne bih se složio s konstatacijom da je MOL prestao biti strateški partner. MOL-ovo je legitimno pravo da sukladno zakonskim propisima kupuje dionice na tržištu te dostigne 50%-tni ili veći udio u INA-i. Kao što iz trenutne situacije vidimo, prijeporna je upravo zakonitost načina i okolnosti pod kojima je MOL posljednjih mjeseci kupovao dionice.

Što se tiče zaduženosti, INA nije pretjerano zadužena i u tome ne vidim problem, već je problem gubitak tržišta te gotovo desetgodišnje zakašnjenje u dovršavanju modernizacije rafinerija u Rijeci i u Sisku.'

'Izdvajanje i proizvodnje i veleprodaje plina, odnosno njihovo preuzimanje od strane države imalo bi smisla u cilju povećanja energetske sigurnosti države.'

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga je objavila da vodi postupak protiv MOL-a i javnost sa zanimanjem prati razvoj situacije. Radi smirivanja strasti i utvrđivanja pravog stanja, smatram nužnim da nadležni organi što prije provedu i završe taj postupak.

Kako razriješiti problem loših ugovora koje je Vlada potpisala s MOL-om. Treba li ići u pregovore ili razmišljati o razvrgavanju postojećih ugovora?

Najprije treba utvrditi jesu li zaključeni ugovori samo loši ili su i loši i nezakoniti. Mislim da je Vlada pogriješila što već prije godinu dana, kada su se počeli nazirati problemi u provedbi tih zaključenih ugovora (pri čemu prvenstveno mislim na izdvajanje plinskog biznisa iz INA-e), nije okupila stručni tim sastavljen od najboljih energetskih i pravnih stručnjaka sa zadatkom da utvrdi pravo stanje i posljedice realizacije zaključenih ugovora. Vlada je to propustila učiniti, a kao što je poznato, odlaganje rješavanja problema, odnosno 'stavljanje pod tepih' nikad nije donosilo dobre rezultate pa ni u slučaju razrješenja ovih problema u INA-i.

Vlada kreće u pregovore oko izmjena Dioničarskog ugovora potpisanog s MOL-om. Što sve treba mijenjati?

Iz dostupnih informacija, očito je da Vlada nije zadovoljna svojom pozicijom i utjecajem kod donošenja odluka i upravljanja INA-om. Uprava INA-e ima samo simboličnu ulogu, a posebno se to odnosi na tri hrvatska člana Uprave koji su u konstantnoj poziciji da budu preglasani i u biti ne rukovode kompanijom. Vođenje kompanije preneseno je na Odbor izvršnih direktora i Vlada to želi izmijeniti. U tom smislu je i formiran tim za pregovore.

Treba li država preuzeti trgovanje plinom od INA-e i pod kojim uvjetima te kakve bi mogle biti posljedice toga?

Već u vrijeme kada se počelo najavljivati eventualno izdvajanje plinskog biznisa iz INA-e, sredinom 2008. godine, u svojem sam javnom istupu tu ideju uvjetno podržao, pod uvjetom da se izdvoji

kompletan plinski biznis iz INA-e, a to znači i proizvodnja plina i veleprodaja plina.

Kao što je poznato, Hrvatska iz vlastitih izvora pokriva više od 65% svojih potreba za plinom. Izdvajanje i proizvodnje i veleprodaje, odnosno njihovo preuzimanje od strane države imalo bi smisla u cilju povećanja energetske sigurnosti države.

Međutim, samo izdvajanje veleprodajnog dijela plinskog biznisa u okolnostima potcijenjenog plina nije dobro rješenje i toga su svjesni u Vladi i iz toga razloga vjerojatno i ne žele provesti taj dio ugovora sa MOL-om koji je potpisan u vrijeme Sanaderove vlade.

INA uporno tvrdi da na plinu ostvaruje gubitke. S obzirom na nisku proizvodnu cijenu i znatan rast cijene povlaštenim kupcima, može li ta tvrdnja biti točna?

INA je privatna kompanija koja posluje na tržištu, a Hrvatska je već prije gotovo 20 godina prihvatila principe kapitalističkog sustava, što znači da je legitiman interes INA-e da svoje proizvode, pa tako i plin, prodaje po tržišnim cijenama.

Treba reći da INA više od 65% plina kojeg prodaje podmiruje iz domaćih izvora i na tome sigurno ne gubi, nego ostvaruje značajnu zaradu. No, isto tako je činjenica da na uvoznom plinu ostvaruje gubitke zbog toga što su cijene na domaćem tržištu niže od onih u inozemstvu. Ukoliko se izračuna prosječna cijena na bazi domaće proizvodnje i uvoza, uvjeren sam da INA ne ostvaruje gubitke na prodaji plina na hrvatskom tržištu! Međutim, treba biti pošten i reći da razlika između netržišnih domaćih cijena i tržišne cijene predstavlja izmaklu dobit za INA-u, pa je stoga i legitiman zahtjev INA-e za ostvarivanjem te dobiti. Očito je da država kao jedan dioničar INA-e i MOL kao drugi imaju suprotstavljene interese te će tijekom najavljenih pregovora biti potrebno uložiti mnogo napora i znanja kako bi se zadovoljili ti partikularni interesi.

Gradi se magistralni plinovod prema Dalmaciji, no distribucijske i opskrbe marže nisu stimulativne, što doprinosi činjenici da polovica države nije plinificirana. Cijena plina je u porastu, a plin više nije jeftin ni gospodarstvu, ali ni građanima, koliko god se tvrdi suprotno. Kako urediti to područje plinskog gospodarstva?

Da, grade se magistralni plinovodi, no i program plinifikacije Hrvatske, kao i projekt modernizacije rafinerija, u značajnom je zakašnjenju. Kao što je poznato, prvobitni rok kompletnog dovršenja plinifikacije bio je odlukom Vlade određen na 31. prosinca 2010. godine. Ovih dana čitamo u medijima da je rok pomaknut na 31. prosinca 2014. godine, bez značajnijih objašnjenja iz kojih se razloga toliko puno kasni. Koliko mi je poznato, krediti Europske investicijske banke gotovo u cijelosti su potrošeni.

'Treba reći da INA više od 65% plina kojeg prodaje podmiruje iz domaćih izvora i na tome sigurno ne gubi, nego ostvaruje značajnu zaradu. No, isto tako je činjenica da na uvoznom plinu ostvaruje gubitke zbog toga što su cijene na domaćem tržištu niže od onih u inozemstvu.'

Ne bih se složio s konstatacijom da su distribucijske i opskrbe marže niske te da je to glavni razlog zakašnjenja u plinifikaciji, to je samo dio problema. Ključni problem leži u činjenici da je Hrvatska siromašno društvo u kojem je najvećem dijelu stanovništva problem povezivanja kraja s krajem te jednostavno nema sredstava za uvođenje plina u kućanstva, a i gospodarstvo se nalazi u sličnoj, pa i još težoj situaciji. S druge strane, bankovni krediti su preskupi te i oni potencijalni koncesionari, budući distributeri, teško mogu osigurati povoljnije financiranje budućih potrošača.

Prirodni plin očito dobiva konkurenciju i prestaje biti jedini dobavljač plina u državi. E.ON Ruhrgas upravo je sklopio sporazum za isporuku plina Prvom plinarskom društvu iz Vukovara. Kako gledate na taj proces?

Na našem tržištu mogu se pojaviti samo veliki dobavljači koji, da bi bili prvi i zauzeli tržišni udio, mogu podnijeti gubitak u nekom kraćem periodu. E.ON će ući i gubit će 3, 4, 5 godina, a tada će Hrvatska ući u Europsku uniju i politika cijena bit će drugačija. Dobro je da se tržište počelo otvarati, to je pozitivan pomak. Teoretski se može reći da bi to moglo dovesti do pada cijene.

Vlada je nedavnom odlukom odlučila energetske sektor uzeti više od 800 milijuna kuna. No, i HEP i JANAF i Plinacro nalaze se u velikim investicijskim ciklusima. Kako će se to odraziti na investicije?

Usudujem se reći da je to jedna od najlošijih odluka ove Vlade. Na pragu mogućeg izlaska iz recesije, kada većina pokazatelja prijeti daljnjim potonućem gospodarstva, donositi odluku kojom se dodatno oporezuje jedini, da tako kažem, 'živi' dio javnog sektora je ne samo politički, nego i ekonomski neodgovorno!

Uzmimo, na primjer, HEP koji je nakon dužeg perioda ponovno počeo poslovati s profitom (bez obzira što je taj profit uglavnom posljedica dobre hidrološke situacije) i koji je započeo s pripremama ili se nalazi na pragu novog investicijskog ciklusa. Ta će kompanija ovom odlukom Vlade biti dovedena u poziciju da se mora dodatno zadužiti jer joj likvidnost onemogućava isplatu poreza na dobit. Apsurdno!

Ili pak Plinacro, koji je trgovačko društvo u vlasništvu države koje svoj prihod ostvaruje isključivo iz tarife za transport plina, čiju visinu određuje Hrvatska energetska regulatorna agencija, a plaćaju je potrošači. Plinacro po prirodi svog posla ne bi trebao ostvarivati ekstradobit, već iz dobivenih sredstava vraća kredit, izgrađuje, širi i održava sustav, a Vlada mu svojom odlukom oduzima 50% toga profita, iako se zapravo radi o sredstvima koja su pribavljena s

posebnom namjenom. Mogli bi nabrajati i dalje, no mišljenja sam da je to jedna neprimjerena mjera.

Austrijski EVN radi na plinifikaciji Dalmacije. U plinskom sektoru pažljivo se prati njegov rad, iako mnogi sumnjaju u uspjeh. Kakvi su potencijali za potrošnju u toj regiji?

Dalmatinska regija ima veći potencijal nego Lika ili Slavonija, gdje su potrošači skloni prebaciti se na drva jer im je to jeftinije. U Dalmaciji treba na magistralnom plinovodu napraviti velikog potrošača, termoelektranu, negdje u zaleđu. Takav veliki potrošač će povećati potrošnju, a ako je povezan s distributerom, može ponuditi jeftiniju energiju. Sada u potrošnji struje zimi ili ljeti u Dalmaciji nema razlike, a ulaskom u EU potrošnja će rasti. To su strateške investicije: danas je taj plinovod prazan, a sutra ćemo biti sretni što ga imamo.

Nedavno ste se učlanili u HSLS i prihvatili poziciju savjetnika za energetiku predsjednika stranke Darinka KOSORA. Zbog čega ste se uključili u politiku baš uoči skorih parlamentarnih izbora i kakve su konkretno vaše ambicije?

U posljednjih nekoliko godina sam zbog svojih poslovnih aktivnosti možda malo više od drugih upoznat s gospodarskim i energetske događanjima u regiji. Posljednjih nekoliko mjeseci imao sam dosta kontakata s nekim čelnicima glavnih političkih stranaka u Hrvatskoj, vezano za mogući politički angažman, prvenstveno kao netko tko relativno dobro poznaje energetske situaciju u Hrvatskoj, ali i u zemljama užeg i šireg okruženja. U razgovorima s predsjednikom HSLS-a, gosp. Kosorom i nekim drugim članovima stranke činilo mi se da HSLS na meni prihvatljiv način tretira gospodarsku energetske situaciju u Hrvatskoj. Pri predsjedništvu stranke postoji i Odbor za gospodarstvo i energetiku u čijem članstvu se nalazi znatan broj hrvatskih uglednih gospodarstvenika, a neki od njih su i dobri poznavatelji energetske prilika u Hrvatskoj. Kada mi je gosp. Kosor ponudio da postanem njegov savjetnik za energetiku, pomislio sam: 'Zašto ne pokušati kroz djelovanje u političkom sustavu iskoristiti dosadašnja znanja i iskustva?'

Siguran sam da Hrvatsku iz situacije u kojoj se nalazi mogu izvući samo novi razvoj i novi ljudi koji će donijeti taj razvoj. Ljudi koji su afirmirani i uspješni u svojim dosadašnjim karijerama, neopterećeni političkim karijerizmom i klijentelizmom. Drago mi je vidjeti da posljednjih dana HSLS-u sve više pristupaju upravo takvi, novi ljudi.

Što se tiče ambicija, to sam već više puta ponovio, mene 'čista politika', zastupnički mandat u Saboru ili nešto slično, ne zanima. Intrigira me mogućnost sudjelovanja na izradi i realizaciji nekog budućeg programa s ciljem ustrojavanja Hrvatske kao jedne 'normalne' i prosperitetne države, što ona zasluži biti. ■

'U Dalmaciji treba na magistralnom plinovodu napraviti velikog potrošača, termoelektranu, negdje u zaleđu.'

'Siguran sam da Hrvatsku iz situacije u kojoj se nalazi mogu izvući samo novi razvoj i novi ljudi koji će donijeti taj razvoj.'